

УДК 378.147.091.12.011.3:7.05-051:005.336.4(100)

*ОЛЕКСАНДР ПОЛІЩУК, доктор філософських наук, професор,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Україна
ORCID ID 0000-0002-9838-7105*

buchkivska1810@gmail.com

*ВАЛЕНТИНА ГРЕСЬКОВА, кандидат педагогічних наук, професор,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Україна
ORCID ID 0000-0002-0132-8361*

*ВАЛЕНТИНА БАРАНОВСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Україна
ORCID ID 0000-0001-7352-5682*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ОСВІТНІ ПРАКТИКИ

*OLEKSANDR POLISCHUK, doctor of philosophical sciences, professor
(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical
Academy, 139, Proskurivskoho Pidpillia street)*

*VALENTYNA GRESKOVA, candidate of pedagogical sciences, professor
(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical
Academy, 139, Proskurivskoho Pidpillia street)*

*VALENTYNA BARANOVSKA, candidate of pedagogical sciences, associate
professor (Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-
Pedagogical Academy, 139, Proskurivskoho Pidpillia street)*

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE DESIGNERS: THEORETICAL DIMENSIONS AND EDUCATIONAL PRACTICES

У статті на основі аналізу зарубіжного досвіду відображено особливості професійної підготовки майбутніх фахівців художніх мистецьких спеціальностей, зокрема, дизайнерів. Проведене дослідження систем професійної підготовки дизайнерів у Німеччині, Франції, Італії, Фінляндії та США дало змогу виявити спільні риси та національні особливості, що зумовлюють ефективність дизайн-освіти в різних соціокультурних контекстах (орієнтація на практико-орієнтоване навчання та тісну взаємодію з реальним сектором економіки; застосування інноваційних освітніх технологій, включно з цифровим дизайном, 3D-моделюванням, UI/UX та AR/VR-дизайном; міждисциплінарність, що дозволяє здобувачам освіти по-

єднувати знання з суміжних галузей; формування критичного мислення, креативності та навичок роботи в команді; акцент на сталість, етику та соціальну відповідальність у проектній діяльності). Розглянуто, що національні відмінності відображаються у структурі навчальних програм, культурному контексті, підходах до викладання та співпраці з індустрією.

Визначено, що зарубіжний досвід професійної підготовки дизайнерів є важливим джерелом для вдосконалення національної системи дизайн-освіти. Його критичне осмислення та адаптація з урахуванням вітчизняних реалій відкривають нові можливості для підвищення якості фахової підготовки майбутніх дизайнерів в Україні

Ключові слова: професійна підготовка, художня мистецька освіта, майбутні фахівці в сфері худож-

ньої мистецької освіти, майбутні фахівці з дизайну, дизайн-освіта, освітні практики, зарубіжний досвід.

Summary. This article, drawing on an analysis of international experience, explores the specific features of professional training for future designers. A comparative study of design education systems in Germany, France, Italy, Finland, and the United States has made it possible to identify both commonalities and national distinctions that contribute to the effectiveness of design education across diverse sociocultural contexts. Among the key characteristics are: a strong emphasis on practice-oriented learning and close cooperation with industry; the integration of innovative educational technologies, including digital design, 3D modeling, UI/UX, and AR/VR applications; an interdisciplinary approach enabling

students to combine expertise from related fields; the development of critical thinking, creativity, and teamwork skills; as well as a focus on sustainability, ethics, and social responsibility within project-based work.

National variations are manifested in the structure of curricula, cultural context, teaching methods, and the nature of collaboration with the professional sector. The findings suggest that international experience in the professional preparation of designers constitutes a valuable resource for advancing the national design education system. Its critical evaluation and context-sensitive adaptation offer new opportunities for enhancing the quality of professional training for future designers in Ukraine.

Key words: professional training, art education, future specialists in the field of art education, future design specialists, design education, educational practices, international experience.

Мета: проаналізувати особливості професійної підготовки художніх мистецьких спеціальностей дизайнерів у зарубіжних країнах та виокремити позитивні аспекти для визначення перспективних напрямів підвищення якості вітчизняної дизайн-освіти.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації та європейської інтеграції, що відбуваються у вітчизняному суспільстві, зумовлюють потребу в ґрунтовному аналізі зарубіжного досвіду, виокремленні прогресивних освітніх і дизайнерських практик з подальшою їх адаптацією та впровадженням у національний освітній простір. Отже, перед науковцями постає актуальна проблема вивчення та проведення аналізу світової дизайн-освіти.

Аналіз досліджень і публікацій. Вітчизняні та зарубіжні науковці постійно проводять дослідження у галузі професійної підготовки дизайнерів, становленні та розвитку дизайну та дизайн-освіти. Проблематику змісту, форм, методів, методик і технологій навчання дизайну у закладах вищої освіти досліджують С. Алексева, С. Антонович, Т. Божко, А. Діжур

та ін. Питаннями розвитку дизайн-освіти у зарубіжних країнах займаються Є. Антонович, О. Боднар, О. Бойчук, Г. Гребенюк, В. Даниленко, В. Коновал, В. Косів, А. Павлів, В. Прусак, В. Радкевич, С. Рибін, М. Селівачов, В. Тягур, А. Чебикін та ін. Незважаючи на актуальність, питання підвищення якості професійної освіти майбутніх дизайнерів шляхом використання зарубіжного досвіду поки що залишається недостатньо опрацьованим у сучасних вітчизняних наукових дослідженнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна підготовка дизайнерів у Німеччині має глибокі історичні корені та розвивається у тісному зв'язку з потребами індустрії, ринку праці та традиціями художньо-проектної освіти. Важливу роль у становленні німецької дизайн-освіти відіграла школа Bauhaus (Баухауз), яка була заснована у 1919 році Вальтером Гропіусом. Її концепція поєднувала мистецтво, ремесло та технології, що заклало основу інтегрованого підходу до підготовки фахівців у сфері дизайну.

Сучасна система дизайн-освіти у Німеччині структурована за принципом дуальної моделі, яка передбачає поєднання теоретичного навчання у закладах вищої освіти (університетах прикладних наук, мистецьких академіях) із практичним навчанням на виробництві або в дизайн-студіях. Така модель дозволяє здобувачам освіти не лише опанувати фахові знання та навички, а й адаптуватися до вимог конкретного професійного середовища.

Особливістю підготовки дизайнерів є орієнтація на міждисциплінарність: навчальні програми охоплюють візуальне проектування, комунікаційний дизайн, цифрові технології, соціальний дизайн, екологічні аспекти проектування, культурологічні дисципліни та ін. Значна увага приділяється самостійним проектам здобувачів освіти, роботі в командах, а також дослідницькій діяльності.

До провідних закладів освіти, що здійснюють підготовку дизайнерів у Німеччині, належать:

- Університет мистецтв у Берліні

(Universität der Künste Berlin) – один із найбільших та найавторитетніших закладів вищої освіти Європи у сфері мистецтв та дизайну;

- Баухауз – університет у Веймарі (Bauhaus-Universität Weimar) – продовжує традиції історичного Баухаузу, зосереджуючись на експериментальному підході до дизайну;

- Університет прикладних наук у Мюнхені (Hochschule München) – відомий своїми програмами з комунікаційного, інтер'єрного та промислового дизайну (Швець, 2020, с. 223–227).

Німецький досвід професійної підготовки дизайнерів демонструє ефективну інтеграцію теорії й практики, що забезпечує високий рівень конкурентоспроможності випускників як на національному, так і міжнародному рівнях.

Професійна підготовка майбутніх дизайнерів у Німеччині вирізняється високим рівнем організації, практико-орієнтованим підходом та інтеграцією інноваційних методик навчання, що робить її цінним зразком для порівняльного аналізу й адаптації у національну освітню систему.

Франція має одну з найрозвиненіших систем дизайн-освіти в Європі, яка поєднує академічну традицію з інноваційними підходами. Підготовка дизайнерів здійснюється як у державних закладах вищої освіти, так і у приватних спеціалізованих школах мистецтв і дизайну. Особлива увага приділяється формуванню естетичного мислення, культурній обізнаності та практичній спрямованості навчання.

Вагому роль у підготовці дизайнерів відіграють школи ENSAD, Strate School of Design, LISAA та ін. Ці заклади пропонують бакалаврські та магістерські програми з таких напрямів, як графічний дизайн, промисловий дизайн, мода, візуальна комунікація, медіарт та ін.

Французька система дизайн-освіти має модульну побудову програм, де значне місце відводиться творчим проектам, розробці портфоліо, участі у міжнародних конкурсах та стажуваннях у компаніях-партнерах. У процесі навчання широко використовуються сучасні цифрові техно-

логії, 3D-моделювання, віртуальна реальність, дизайн взаємодії.

Ключовими принципами дизайн-освіти у Франції є:

- розвиток креативності та авторського стилю;
- міждисциплінарність і зв'язок із суміжними галузями (архітектура, мода, інженерія);
- формування соціальної відповідальності дизайнера та орієнтація на сталість;
- співпраця з індустрією, що забезпечує практичну підготовку здобувачів освіти.

Завдяки поєднанню естетичного, соціального та технологічного компонентів, французька модель підготовки дизайнерів є взірцем гуманістичного підходу до формування фахівця нового покоління (Даниленко, 2002).

Італія є одним із провідних осередків розвитку дизайну у світі, зокрема в галузях моди, промислового, предметного та графічного дизайну. Професійна підготовка дизайнерів в Італії поєднує класичні художні традиції з сучасними інноваційними підходами, що сприяє формуванню фахівців високого рівня, які орієнтовані як на творчість, так і на функціональність.

Провідними закладами, які здійснюють підготовку дизайнерів, є:

- Politecnico di Milano – один із найвідоміших технічних університетів Європи, що пропонує програми з дизайну середовища, продукту, моди та комунікацій;
- IED – Istituto Europeo di Design – міжнародна мережа приватних закладів освіти, що надає освіту в галузі дизайну, моди, візуального мистецтва та комунікацій;
- NABA – Nuova Accademia di Belle Arti (Мілан) – академія сучасного мистецтва та дизайну, відома міждисциплінарним підходом до підготовки творчих фахівців.

Італійська модель освіти передбачає активну участь здобувачів освіти у творчих і дослідницьких проектах, тісну співпрацю з індустрією моди та дизайну, а також регулярні практики у дизайн-студіях та компаніях. Навчальні курси формуються з урахуванням реальних потреб ринку праці,

що забезпечує високу затребуваність випускників.

Особлива увага приділяється:

- розвитку візуального мислення та художньої культури;
- формуванню професійного портфоліо;
- опануванню цифрових технологій та програмного забезпечення (3D-моделювання, UI/UX, AR/VR-дизайн);
- критичному мисленню та концептуальному підходу до проектування (Даниленко, 2002).

Таким чином, система професійної підготовки дизайнерів в Італії є прикладом успішного поєднання естетики, технологій і бізнесу, що дозволяє випускникам бути конкурентоспроможними на міжнародному рівні.

Фінляндія посідає провідні позиції в Європі за якістю освіти, і дизайн-освіта є невід'ємною частиною національної освітньої системи, яка орієнтована на інновації, сталий розвиток і людиноцентриський підхід. Фінська модель професійної підготовки дизайнерів вирізняється інтердисциплінарністю, високим рівнем академічної автономії та творчою свободою здобувачів освіти.

Центром підготовки дизайнерів є: Aalto University (Аалто університет) – провідний заклад освіти, що об'єднав три потужні академічні напрями: техніку, економіку і мистецтво. Школа мистецтва, дизайну й архітектури пропонує широкі можливості для підготовки в галузях сервісного дизайну, інтерфейсного дизайну, сталого дизайну, графіки, моди.

Фінська система освіти ґрунтується на таких принципах:

- орієнтація на студента – навчання індивідуалізоване, здобувачі освіти беруть активну участь у виборі змісту та форм освітнього процесу;
- дослідницький підхід – більшість програм мають науково-дослідну складову, що формує критичне мислення;
- сталість і етика – значна увага приділяється до етичних, екологічних і соціальних аспектів дизайну;
- технологічна компетентність – активне використання цифрових інструментів, штучного інтелекту, UI/

UX-проектуювання.

Фінська система освіти заохочує здобувачів освіти до міжнародної співпраці, участі у стартапах, конкурсах, реальних кейсах для бізнесу та соціальних ініціатив. Завдяки цьому підготовка дизайнерів у Фінляндії поєднує творчість, технології та соціальну відповідальність, що є прикладом інноваційного підходу в європейському контексті (Valtonen, 2020).

Система професійної підготовки дизайнерів у Сполучених Штатах Америки є однією з найбільш розвинутих у світі, відзначається високим рівнем практичності, академічної свободи, міждисциплінарності та тісною інтеграцією з ринком праці. Освіта у сфері дизайну у США охоплює широкий спектр напрямів: графічний дизайн, медіадизайн, індустриальний дизайн, UI/UX-дизайн, мода, візуальні комунікації, дизайн середовища та ін.

Провідні заклади освіти:

- Rhode Island School of Design (RISD) – один із найвідоміших арт-університетів світу, що забезпечує глибоку художньо-естетичну підготовку дизайнерів;
- Parsons School of Design – акцентує увагу на інноваціях, соціальному дизайні, цифровому проектуванні;
- ArtCenter College of Design (Пасадена) – спеціалізується на промисловому, транспортному та інженерному дизайні;
- Savannah College of Art and Design (SCAD) – має сучасну інфраструктуру та широкий спектр спеціалізацій, зокрема діджитал-арт та ігровому дизайні.

Ключові характеристики американської системи дизайн-освіти:

- проектно-орієнтоване навчання – основою освітнього процесу є робота над реальними або змодельованими дизайнерськими проектами;
- індустриальне партнерство – здобувачі освіти тісно співпрацюють з компаніями, креативними агентствами, технологічними стартапами;
- міждисциплінарність – дизайн вивчається в тісному взаємозв'язку з психологією, соціологією, маркетингом, IT;

• інновації та підприємництво – навчальні програми заохочують розвиток креативного бізнес-мислення, участь у стартапах і міжнародних хакатонах (Muratoski, 2020).

У США активно розвиваються напрями Human-Centered Design, Sustainable Design, Design Thinking, які формують нові професійні парадигми.

Американська модель дизайн-освіти демонструє гнучкість, адаптивність і здатність швидко реагувати на виклики сучасного світу, що забезпечує її лідерські позиції у глобальному освітньому просторі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз систем професійної підготовки дизайнерів у Німеччині, Франції, Італії, Фінляндії та США дає змогу виявити спільні риси та національні особливості, що зумовлюють ефективність дизайн-освіти в різних соціокультурних контекстах.

Спільними характеристиками зарубіжних моделей є:

- орієнтація на практико-орієнтоване навчання та тісну взаємодію з реальним сектором економіки;
- застосування інноваційних освітніх технологій, включно з цифровим дизайном, 3D-моделюванням, UI/UX, AR/VR-дизайнами;
- міждисциплінарність, що дозволяє здобувачам освіти поєднувати знання з суміжних галузей;
- формування критичного мислення, креативності та навичок роботи в команді;
- акцент на сталість, етику та соціальну відповідальність у проектній діяльності.

Національні відмінності відображаються у структурі навчальних програм, культурному контексті, підходах до викладання та співпраці з індустрією.

Наприклад:

- у Німеччині домінує дуальна система, що поєднує теорію та практику;
- Франція приділяє увагу авторському стилю та культурній обізнаності;
- Італія зберігає класичні художні традиції та поєднує їх з індустріальним дизайном;
- Фінляндія демонструє зразкову модель інноваційної, людиноцентричної освіти;
- США реалізують гнучку модель, яка зорієнтована на дизайн-мислення, індустріальну співпрацю та підприємництво.

Отже, зарубіжний досвід професійної підготовки дизайнерів є важливим джерелом для вдосконалення національної системи дизайн-освіти. Його критичне осмислення та адаптація з урахуванням вітчизняних реалій відкривають нові можливості для підвищення якості фахової підготовки майбутніх дизайнерів в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Даниленко, В. (2002). Особливості внеску Франції та Італії у становлення дизайну як професії. *Вісник ХДАДМ*, 12, 3–8.

Тименко, В. П. (2010). Початкова дизайн-освіта: теорія і практика формування конструктивних умінь особистості. Київ: Пед. думка.

Фурса, О. О. (2014). Тенденції розвитку дизайн-освіти в Україні (друга половина XX – початок XXI століття). Дис. ... доктора пед. наук. Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир.

Швець, О. (2020). Особливості дизайн-освіти в Німеччині. Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (с.

223–227). 24–25 листопада, 2020, Вінниця, Україна: ФОП Корзун Д. Ю.

Muratoski, Gjoko (2020). The Making of an American Design School: Lessons Learned. She Ji. *The Journal of Design, Economics and Innovation*, 6(1), 67–82.

Valtonen, A (2020). Approaching Change with and in Design. She Ji. *The Journal of Design, Economics and Innovation*, 6(4), 505–529.

REFERENCES

Danylenko, V. (2002). Features of the contribution of France and Italy to the formation of design as a profession. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts*, 12, 3–8.

Tymenko, V. P. (2010). Primary design education: theory and practice of developing constructive skills of an individual. Kyiv: Ped. dumka.

Fursa, O. O. (2014). Trends in the development of design education in Ukraine (second half of the twentieth – early twenty-first century) (Dissertation of Doctor of Pedagogical Sciences). Zhytomyr Ivan Franko State University. Zhytomyr, Ukraine.

Shvets, O. (2020). Features of design education in Germany. Current issues of artistic training of future teachers: materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference with the international participation (pp. 223–227). November 24–25, 2020. Vinnytsia, Ukraine: IE Korzun D. Yu.

Muratoski, Gjoko (2020). The Making of an American Design School: Lessons Learned. She Ji. *The Journal of Design, Economics and Innovation*, 6(1), 67–82.

Valtonen, A (2020). Approaching Change with and in Design. She Ji. *The Journal of Design, Economics and Innovation*, 6(4), 505–529.

